

Dr Łukasz Budzyński

Akademia im. Jakuba z Paradyża

Problematyka nazwy miasta w perspektywie socjologicznej

Tożsamość lokalna i jej kształtowanie się

Wzrost ruchliwości społecznej, dynamiczne przemiany więzi społecznych, a także rosnąca złożoność struktur społecznych przy jednoczesnej ich nietrwałości, przyczyniają się do coraz większego zainteresowania się problematyką tożsamości. Poszukiwania odpowiedzi na pytanie „kim jestem?” jest realizowane na wielu poziomach. Jednym z nich jest poziom tożsamości zbiorowych wyrażające się w kategorii „My”. Przykładem takiej formy tożsamości może być tożsamość lokalna. Na poziomie miasta tożsamość taka rozumiana jest jako poczucie więzi z przestrzenią miejską wraz z istniejącą w jej obrębie specyfiką kulturową (symboliczną) oraz strukturalną. W wymiarze symbolicznym ważnym elementem będzie nazwa miasta, która nie jest tylko sekwencją liter. Jest ona symbolem, który wiąże się z historią, pamięcią, a także z osiągnięciami oraz emocjami ludzi w nim mieszkających. Nazwa miasta może być źródłem poczucia przynależności jego mieszkańców do określonej wspólnoty lokalnej.

Jakość życia w mieście a nazwa miasta

W dyskusji nad nazwą miasta i jej ewentualną zmianą nie można pominąć wymiaru strukturalnego związanego z jakością życia w mieście. W tym kontekście warto zwrócić uwagę, iż wynik tego typu debaty nie wpłynie wprost na jakość życia jego mieszkańców. Istotniejsze są inne czynniki, takie jak na przykład chłonność lokalnego rynku pracy, dostępność do dobrej edukacji, dostępność do mieszkań, jakość komunikacji publicznej, istniejące możliwości spędzania czasu wolnego, bezpieczeństwo na ulicach i tym podobne. Realizacja zadań w tych wymienionych obszarach jest większym lub mniejszym wyzwaniem dla wielu miast w Polsce, w tym dla Gorzowa Wielkopolskiego. W tym kontekście należy pamiętać, iż utrzymanie lub zmiana nazwy miasta wyzwania tych nie zlikwiduje. Warto jednak zauważyć, iż na jakość życia mogą również wpływać czynniki

związana z potrzebą identyfikacji z miejscem, podkreślając jego walory historyczno-kulturowe. Jednym ze sposobów wyrazu tej identyfikacji może być nazwa miasta.

Tożsamość lokalna a tożsamość regionalna

Debata nad nazwą miasta nie odnosi się tylko do kategorii tożsamości lokalnej. Nawiązuje ona również do innych kategorii tożsamości społecznych, jak na przykład regionalnych. Poprzez to podkreśla się szerszy kontekst kulturowy, historyczny, społeczny oraz topograficzny, w którym funkcjonuje dana społeczność lokalna. W tym kontekście nazwa miasta może wyrażać intencje identyfikacji z daną przestrzenią. Na przykład, użycie w nazwie przymiotnika „Wielkopolski”, odsyła do konkretnego regionu historycznego.

Zmiana nazwy a pamięć zbiorowa o jego mieszkańcach

Miasto ma swoją specyfikę socjologiczną charakterystyczną dla tzw. Ziemi Odzyskanych. Istotą jej była swego rodzaju wymiana społeczna polegająca na przybyciu nowych polskich mieszkańców na ziemi, które jeszcze do niedawna były zamieszkiwane przez ludność niemiecką. Nowi mieszkańcy przybyli do miasta charakteryzowali się znacznym zróżnicowaniem wynikającym z faktu, iż pochodzili z różnych części Polski, a także z tzw. Kresów. W późniejszych latach dodatkowemu zróżnicowaniu sprzyjał intensywny rozwój przemysłu, który przyciągał do końca lat 80-tych XX wieku wielu nowych mieszkańców z całej Polski. Ta skomplikowana historia miasta i różnorodne pochodzenie jego dzisiejszych mieszkańców są istotnym przyczynkiem do dyskusji o zbiorowej pamięci a tym samym tożsamości lokalnej. Debata nad nazwą miasta może być ważnym elementem jej kształtowania.

Zmiana nazwy miasta to nie tylko procedura administracyjna – procesualny charakter kształtowania się tożsamości zbiorowych

Decyzja o nazwach miast jest zależna od kilku czynników. Najczęściej jest wynikiem długich procesów historycznych. Innym razem może być efektem decyzji administracyjnej, jak w przypadku Gorzowa Wielkopolskiego, gdy w maju 1946 r. została nadana urzędowa nazwa miasta z przymiotnikiem „Wielkopolski”. Może być również efektem decyzji władz lokalnych. Jednak niezależnie od tego, w jaki sposób nazwa miastu została nadana, to w przypadku propozycji jej zmiany lub utrzymania, ważne jest, aby sami mieszkańcy mogli

wyrazić swoje zdanie w tym temacie. Nazwa miasta to symbol, który ma jednoczyć mieszkańców w ramach wspólnoty lokalnej. Uczestnictwo mieszkańców w dyskusji nad nazwą miasta może być ważnym elementem w kształtowaniu tożsamości lokalnej, która jest – jak piszą socjologowie – pewnym procesem, a nie czymś raz na zawsze ukształtowanym. Mieszkańcy miasta w ramach prowadzonych konsultacji społecznych mogą nie tylko wyrazić swoje zdanie, ale również skonfrontować się z odmiennymi poglądami. Dodatkowym argumentem za uczestnictwem w konsultacjach społecznych dotyczących zmiany lub utrzymania nazwy miasta może być fakt, iż pierwszy raz w historii naszego miasta, sami mieszkańcy mogą współdecydować o tym jak powinno się ono nazywać. Jest to możliwość w współuczestnictwa w pewnej formie demokracji lokalnej.